

**UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
DIN SIBIU
FACULTATEA DE DREPT**



ULBS

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

TEZA DE DOCTORAT

Conducător științific,
Prof. Univ. Dr. Alexandru BACACI

Doctorand,
LUPU Cristina – Mihaela

Sibiu, 2012

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU

FACULTATEA DE DREPT



ULBS

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

STAREA CIVILĂ ȘI ACŢELE DE STARE CIVILĂ

REZUMAT

Conducător științific,
Prof. Univ. Dr. Alexandru BACACI

Doctorand,
LUPU Cristina – Mihaela

Sibiu, 2012

Evoluția societății moderne a făcut ca ființa umană, persoana ca subiect de drept să participe, conștient sau involuntar la raporturi juridice tot mai complexe, reglementate de ramuri de drept distincte, fiindu-i recunoscute și garantate, chiar de către normele dreptului pozitiv, o serie de drepturi, în special la drepturi subiective nepatrimoniale sau „*drepturile personalității*”.

Lucrarea de față, fără a pretinde un caracter exhaustiv, își propune să trateze evidențierea aspectelor deosebite în materia stării civile și numelui (atribut de identificare și element al actului de stare civilă), precum și a înscrisurilor ce au rolul de a consemna și a dovedi aspecte cu privire la identitatea și situația juridică a persoanei fizice, respectiv actele de stare civilă, atât prin prisma dreptului pozitiv în vigoare până la data de 1 octombrie 2011, cât și a doctrinei juridice și a jurisprudenței, cu evidențierea modificărilor, completărilor și noutăților în materie aduse de noul Cod civil, intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011.

Teza este structurată în 11 capitole, în care am detaliat aspectele juridice privind, așa cum arată și titlul starea civilă și actele de stare civilă, dar am consacrat capitole separate acțiunilor privind starea civilă ce pot fi promovate în justiție, precum și numelui persoanei fizice ca atribut de identificare al acesteia și, în același timp element al actului de stare civilă. De asemenea, lucrarea cuprinde un capitol de drept comparat referitor la încheierea căsătoriei și întocmirea actului de căsătorie în România și în dreptul elen, capitol realizat în urma stagiului efectuat la Facultatea de Drept a Universității Aristotel din Salonic, Grecia¹.

Rezumatul de față punctează doar câteva probleme juridice legate de noțiunea de stare civilă, conținutul și natura ei juridică, actele de stare civilă

¹ Cercetări realizate în cadrul Proiectului POS-DRU 7706 „Creșterea rolului studiilor doctorale și a competitivității doctoranzilor într-o Europă unită”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013,

importanța și natura lor juridică, respectiv numele persoanei fizice ca atribut de identificare și element al actului de stare civilă.

Pentru un demers corect se cuvine precizarea că noțiunea de act de stare civilă este susceptibilă de două înțelesuri și anume: cea manifestarea de voință a persoanei sau persoanelor fizice care are ca efect nașterea, modificarea sau stingerea unor drepturi și obligații ca elemente de stare civilă ori care modifică starea lor civilă (*negotium iuris*). În al doilea înțeles, prin actul de stare civilă se desemnează înscrisurile autentice doveditoare ale actelor și faptelor de stare civilă și ale elementelor stării civile (*instrumentum probationes*).

Modalitățile sau mijloacele concrete de realizare a individualizării sau identificării persoanei fizice sunt reprezentate de nume, domiciliu și starea civilă – numite și atribute de identificare a persoanei fizice.

Înainte de apariția Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, legislația nu a definit și nu a precizat conținutul conceptului de stare civilă, ci doar l-a determinat prin reglementarea diferitelor sale aspecte sub forma unor drepturi și obligații cum sunt: folosința stării civile, actele de stare civilă, proba stării civile ș.a. Acest lucru a făcut ca, noțiunea de stare civilă să suscite un mare interes, în literatura de specialitate existând numeroase dezbateri. Pentru evidențiere vom reda mai jos câteva dintre cele mai însemnate definiții ale conceptului:

- „Prin cuvintele „stare civilă”, trebuie să înțelegem toate elementele care contribuie a determina personalitatea juridică a omului. Aceste elemente sunt complexe, căci afară de naționalitate și de filiație, există numeroase împrejurări care modifică personalitatea juridică”².
- Starea civilă a persoanei este o noțiune de sinteză: ea cuprinde toate elementele care contribuie la determinarea calității de subiect de drept a omului”³.

² C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, „*Tratat de drept civil român*”, vol. I, Editura All Beck, București, 2002, pag. 163,

³ C. Stătescu, „*Drept civil*”, 1970, pag. 164,

- Starea civilă „cuprinde un ansamblu de elemente prin care se individualizează o persoană fizică, ca subiect de drepturi și obligații și i se stabilește poziția sa juridică față de familia din care face parte”⁴.
- Prin starea civilă sau statul civil al persoanei fizice „înțelegem suma de calități și particularități care, prin consecințele pe care legea le prevede, contribuie la individualizarea ei în societate și familie”⁵.

Definiția legală⁶ a stării civile este dată în prezent de art. 98 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil: „starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie și societate, prin calitățile strict personale care decurg din actele și faptele de stare civilă”⁷. Ea menționează *expressis verbis* faptul că starea civilă este în același timp un element de identificare a persoanei fizice în familie și în societate, adică un drept personal nepatrimonial, cât și o sumă de calități care aparțin numai persoanei fizice pe care o identifică și care sunt determinate de acte și fapte juridice.

Pe lângă cele două surse ale stării civile mai sus menționate (actele și faptele de stare civilă), literatura de specialitate mai adaugă legea și hotărârile judecătorești pronunțate în soluționarea unor acțiuni de stare civilă. Nu ne raliem acestei opinii deoarece, legea și hotărârile judecătorești precizează doar consecințele juridice ale producerii actelor și faptelor de stare civilă, acestea din urmă fiind cele care determină suma calităților personale care individualizează persoana fizică în familie și în societate.

Conținutul stării civile diferă după cum aceasta este privită: ca drept subiectiv sau ca sumă a calităților personale de stare civilă⁸.

⁴ D. Lupulescu, „Actele de stare civilă”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, pag. 5,

⁵ O. Ungureanu, C. Juguștru, „Drept civil. Persoanele”, Ed. Hamangiu, București, 2007, pag. 193,

⁶ Art. 98 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,

⁷ *De lege ferenda* s-a propus adoptarea unei legi concrete referitoare la starea civilă, reglementare care în prezent nu există în dreptul nostru (Legea 119/1996 referindu-se doar la actele de stare civilă, nu și la starea civilă ca instituție de drept civil), care să formuleze concret limitele conținutului stării civile, determinându-i concret conținutul. În acest sens E. Lupan, I. Sabau-Pop, *Tratat de drept civil român*, Editura C.H. Beck, București, 2007, pag. 161,

⁸ E. Chelaru, „Drept civil. Persoanele. Curs universitar”, Ediția a II-a refundamentată și completată, Editura C. H. Beck, București, 2008., pag. 92, O. Ungureanu, C. Juguștru, *op. cit.*, pag. 194,

Conținutul dreptului subiectiv de individualizare prin starea civilă cuprinde următoarele prerogative: posibilitatea omului de a se individualiza prin starea sa civilă; posibilitatea de a pretinde să fie individualizat, de către alții, prin starea sa civilă; posibilitatea de a apela, la nevoie, la concursul forței coercitive a statului. În acest sens legiuitorul a prevăzut mijloacele juridice prin care pot fi înlăturate neconcordanțele, atât în ceea ce privește starea civilă a persoanei fizice cât și înregistrările din registrele de stare civilă ce o privesc, reglementând, pe de o parte acțiunile de stare civilă sau acțiunile de stat, iar pe de altă parte reconstituirea, respectiv întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă, precum și anularea, rectificarea, modificarea și completarea actelor de stare civilă ori a mențiunilor înscrise pe acestea.

Ca un inventar al calităților personale, în literatura de specialitate se consideră, în general, că starea civilă cuprinde următoarele elemente: din căsătorie; din afara căsătoriei; născut din părinți necunoscuți sau abandonat; adoptat; căsătorit; necăsătorit; divorțat; văduv; recăsătorit; rudă sau afin cu cineva; de o anumită vârstă; etc., pe când înregistrările de stare civilă cuprind și alte elemente de identificare a persoanei fizice precum: CNP, numele, domiciliul, locul și data nașterii⁹, bărbat ori femeie (sexul), grupa sanguină, ocupația, religia, calitatea de infractor sau contravenient, cetățenia¹⁰ - elemente a căror apartenență la starea civilă este controversată, neexistând, în acest sens o enumerare unanim acceptată de autorii de specialitate.

În ceea ce privește sfera conținutului stării civile privită ca sumă a calităților personale de stare civilă, în doctrina juridică există o dezbatere intensă referitoare la faptul dacă ea coincide sau nu cu cea a conținutului înregistrărilor de stare civilă.

⁹ Pentru opinia conform căreia data nașterii, locul nașterii și sexul sunt elemente ale stării civile a se vedea: O. Ungureanu, C. Jugastru, *op.cit.*, pag. 201; pentru opinia contrară I. Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel, „*Bazele dreptului civil. Volumul I. Teoria generală*”, Editura C.H. Beck, București, 2008, pag. 668,

¹⁰ Pentru detalii: V. Ciorbea, *Probleme juridice privind stabilirea și schimbarea stării civile a persoanei în situații speciale* (1), în S.C.J. nr. 3/1987, pag. 236-242,

Considerăm că, pornind de la definiția dată de art. 98 al Legii 287/2009 privind Codul civil se poate distinge ușor care sunt acele calități strict personale care fac parte din cuprinsul stării civile. Pentru exemplificare CNP-ul nu face parte dintre elementele stării civile, el fiind, așa cum arată și definiția din art. 6 alin. 1 al OUG 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români: „...un număr semnificativ ce individualizează o persoană fizică și constituie singurul identificator pentru toate sistemele informatice care prelucrează date cu caracter personal privind persoana fizică”. Mai mult, atribuirea CNP se face pe baza datelor înscrise în actul de naștere, cu privire la: sex și data nașterii. Odată atribuit, el nu poate fi schimbat decât în cazurile în care se modifică, potrivit legii, datele privind sexul și data nașterii, iar la întocmirea unui nou act de naștere, ca urmare a adopției cu efecte depline, se preia codul numeric personal atribuit anterior.

Dezbaterea în legătură cu natura juridică a actului de stare civilă apare deoarece actul de stare civilă este întocmit de o autoritate a administrației publice, de un funcționar public¹¹, iar aceste subiecte de drept emit în activitatea lor curentă acte administrative înzestrate cu putere publică.

Ca urmare, o parte a doctrinei juridice susține opinia conform căreia actul de stare civilă este un act administrativ¹² argumentând că, la întocmirea actului de stare civilă delegatul stării civile este obligat să facă verificări asupra susținerii părților, să controleze legalitatea acestor susțineri și să refuze întocmirea actului dacă nu sunt îndeplinite condițiile legii. Dimpotrivă, se aduce în contra acestei opinii argumentul că, tocmai faptul că singura posibilitate pe care o are ofițerul stării civile este aceea de refuza întocmirea actului constituie o dovada clară că actul de stare civilă nu este un act administrativ¹³, ci, ar fi fost

¹¹ Art. 1 din HG 64 din 2011 pentru aprobarea Metodologiei cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă,

¹² R. Ionescu, *Curs de drept administrativ al RPR*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1960, pag. 40; V.I. Prisacaru, *Contenciosul administrativ român*, Editura All Beck, București 1998, pag. 254,

¹³ T. Draganu, *op.cit.*, pag. 92-93; R.N. Petrescu, *Drept administrativ*, vol I Editura Cordial Lex, Cluj-Napoca, 1997, pag. 236; I. Santai, *Drept administrativ și știința administrației*, vol. 1, Sibiu, 1992, pag. 16,

un astfel de act dacă delegatul ar fi avut dreptul să facă înregistrări în contra voinței declaranților în acest caz producând efecte juridice prin el însuși¹⁴.

Analizând cele menționate anterior se observă că actul de stare civilă este întocmit de o autoritate administrativă și nu emis de acesta în temeiul puterii publice cu care este investită¹⁵. Prin conținutul său nu stabilește drepturi și obligații noi pentru persoanele cărora li se adresează ci constată existența unor fapte juridice (nașterea, decesul), a unor acte juridice (căsătoria), fără a adăuga efecte juridice noi celor produse de aceste acte sau fapte juridice.

Pe de altă parte, căzând în sarcina autorităților administrative, întocmirea actelor de stare civilă este totuși o activitate administrativă – o operațiune administrativă neproducătoare de efecte juridice prin care se realizează administrația publică în sensul ei material, adică de activitate ce are ca scop organizarea aplicării și aplicarea în concret a legilor și celorlalte acte normative.

Totuși, în activitatea de stare civilă apar și manifestări de voință unilaterală ale autorităților publice înzestrate cu desfășurarea acestei activități, făcute în scopul de a produce efecte juridice, în temeiul puterii publice cu care este investită acea autoritate¹⁶.

În literatura de specialitate s-a exprimat și opinia conform căreia actele de stare civilă au natură juridică complexă ori mixtă, în sensul că această natură trebuie determinată atât din punctul de vedere al dreptului civil, cât și din punctul de vedere al dreptului administrativ¹⁷.

În ceea ce privește numele este de subliniat faptul că, pentru acțiunea de atribuire originală a numelui de familie, legislația și doctrina nu utilizează o

¹⁴ D. Dacian, "Formele de activitate ale autorităților administrației publice locale în domeniul stării civile", în *Revista Dreptul*, nr. 1/2000; T. Draganu, *op.cit.*, pag. 93,

¹⁵ Art. 2 alin. (1) din Legea 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

¹⁶ Pentru definiția actului juridic administrativ: R.N. Petrescu, *Drept administrativ*, vol I Editura Cordial Lex, 1997. pag. 223; V.I. Prisacaru, *Tratat de drept administrativ român*, Editura All, București, 1996, pag. 207; A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol I, Editura Nemira, București, 1996, pag. 274.

¹⁷ O. Ungureanu, C. Jugastru, *op. cit.*, pag. 213, Gh. Beleiu, *op. cit.*, pag. 418, E. Lupan, I. Sabău-Pop, *op. cit.*, pag. 177, Gh. Boroi, *op. cit.*, pag. 348, I. Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel, *op. cit.*, pag. 678, E. Chelaru, *op. cit.*, pag. 99,

terminologie unitară. Uneori se întrebuintează expresia dobândirea numelui de familie, alteori stabilirea numelui de familie sau determinarea numelui de familie¹⁸. În lucrarea de față vom folosi pentru atribuirea originară a numelui de familie, expresia de dobândire a numelui de familie, care poate fi realizată și prin stabilirea acestui nume de către primar, expresia modificarea numelui de familie care operează de iure în virtutea regulilor imperative atunci când intervine o modificare a stării civile a persoanei fizice, precum și schimbarea numelui, schimbare care se poate face doar pe cale administrativă.

Numele de familie al copilului se dobândește, potrivit legii, prin efectul filiației¹⁹. Dacă părinții nu se înțeleg cu privire la numele copilului, va hotărî instanța de tutelă care va comunica de îndată hotărârea rămasă definitivă la serviciul de stare civilă unde a fost înregistrată nașterea²⁰.

Posibilitățile părinților și ale instanței de tutelă sunt limitate, în sensul că nu se poate stabili pentru copil decât numele de familie al unuia sau altuia dintre părinți, ori numele lor reunite și că instanța de tutelă are aceleași posibilități ca și părinții copilului, care nu poate dobândi, în asemenea situații, un cu totul alt nume. În această situație este însă posibil ca, în cazul unor copii succesivi, din aceeași căsătorie să se stabilească nume de familie diferite, dar acest lucru se opune concepției privind unitatea familiei²¹.

În literatura de specialitate românească, legat de situația copilului găsit, din părinți necunoscuți, s-a pus problema dacă este sau nu necesară stabilirea numelui de familie prin dispoziția primarului atunci când imediat după găsim, fie găsitul, fie altcineva dorește să adopte copilul respectiv²². Majoritatea doctrinei a considerat că în asemenea situații este necesară stabilirea numelui de familie prin dispoziția primarului, deoarece textul legii nu prevede nici o

¹⁸ Gh. Beleiu, în lucrarea „*Drept civil. Persoanele*”, 1982, la pagina 218, nota 112, scria: „*cuvintele «determinare», «stabilire» și «dobândire» au un sens etimologie apropiat, dacă nu identic; dacă «stabilirea» și «determinarea» sugerează mai bine acțiunea, «dobândirea» sugerează mai bine rezultatul acțiunii*”.

¹⁹ Art. 84 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,

²⁰ Art. 449 alin. (3) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,

²¹ I Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel, *op.cit.*, pag. 617

²² E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil român*, Editura C.H. Beck, București, 2007. pag. 115,

excepție, aceasta fiind singura ipoteză în care stabilirea numelui de familie nu se întemeiază pe filiație. Personal ne raliem acestei opinii.

Deși este adevărat că declararea nașterii copilului poate fi făcută de orice persoană, deoarece interesul general este ca orice naștere să fie înregistrată, iar prenumele este „înscris” în această declarație, declararea nașterii nu se confundă cu alegerea prenumelui²³.

Libertatea părinților în stabilirea prenumelui implică, pe de o parte libertatea alegerii cuvântului care va primi rolul de prenume, iar, pe de altă parte, libertatea alegerii numărului cuvintelor care vor primi această semnificație, dar legiuitorul a prevăzut expres faptul că: „Este interzisă înregistrarea de către ofițerul de stare civilă a prenumelor indecente, ridicole și a altora asemenea, de natură a afecta ordinea publică și bunele moravuri ori interesele copilului, după caz²⁴.”

Deși nici vechea reglementare și nici dreptul pozitiv actual nu prevăd expres acest lucru, în literatura de specialitate se consideră că ofițerul de stare civilă are posibilitatea să refuze și înscrierea unui număr exagerat de prenume, întemeiat pe dispozițiile legale care obligă autoritățile publice să ia măsuri atunci când este în joc interesul superior al copilului și dreptul său la identitate²⁵. Prenumele persoanei fizice odată stabilit nu este supus modificării în urma schimbării stării civile²⁶.

În condițiile în care au fost în vigoare dispozițiile C. fam și cele ale OG 25/1997 cu privire la adopție, abrogată de Legea 273/2004 privind regimul juridic al adopției în literatura de specialitate s-a exprimat opinia conform căreia prenumele putea fi schimbat doar pe cale administrativă criticându-se, ca o

²³ Potrivit art.18 alin. (1) din Legea 119/1996 privind actele de stare civilă „Numele de familie și prenumele copilului se stabilesc potrivit legii”, iar dispozițiile art. 8 alin. (3) din Legea nr. 272/2004 sunt și mai clare în acest sens: "Părinții aleg numele și prenumele copilului, în condițiile legii",

²⁴ Art. 84 alin. (2) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,

²⁵ I Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel, *op.cit.*, pag. 638-639,

²⁶ P. Pețu, E. Velicu, V. Mardare, „Starea civilă mijloc de identificare a persoanei fizice”, ed. a II-a revizuită și adăugită, Ed. Detectiv, București, 2004, pag. 67,

soluție greșită dispunerea de către unele instanțe²⁷, cu ocazia încuviințării adopției a modificării prenumelui²⁸, opinie cu care suntem întru totul de acord.

În condițiile legislației în vigoare, „*Pentru motive temeinice, instanța, încuviințând adopția, la cererea adoptatorului sau a familiei adoptatoare și cu consimțământul copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, poate dispune schimbarea prenumelui copilului adoptat*”²⁹, art. ce a preluat prevederile art. 53 alin. (3) din Legea 273/2004 privind regimul juridic al adopției.

Modificările numelui de familie sunt efectul direct și exclusiv al modificărilor intervenite în starea civilă a persoanei fizice³⁰. Astfel, modificările stării civile care conduc la modificarea numelui de familie pot viza exclusiv una din situațiile enumerate mai jos:

- filiația persoanei fizice;
- adopția persoanei fizice;
- căsătoria persoanei fizice.

Stabilirea filiației copilului născut din părinți necunoscuți produce efecte juridice de drept³¹.

²⁷ Trib. Dolj, sent. civ. nr. 8/2006; Trib. Dolj, sent. civ. nr. 9/2006; Trib. Dolj, sent. civ. nr. 12/2006; Trib. Dolj, sent. civ. nr. 17/2006, în Gh. Beleiu, *op. cit.*, pag. 639,

²⁸ A se vedea I. Imbrescu și A. Vasile, „*Imposibilitatea schimbării prenumelui adoptatului printr-o hotărâre judecătorească de încuviințare a adopției*”, în Dreptul nr. 6 din 2000, p. 82. Pe scurt motivarea deciziilor date are în vedere elemente precum: crearea unor relații familiale solide între adoptat și adoptatori, dorința adoptatorilor, atașamentul dintre adoptatori și adoptat, dar se consideră că argumentul dorința adoptatorilor, invariabil menționat de jurisprudență este firesc, dar instanța nu trebuie să exprime doar simpla voință a adoptatorilor deoarece Legea prevede expres că schimbarea prenumelui se poate dispune pentru motive temeinice, iar dacă "dorința" viitorilor părinți poate fi un început în acest sens, ea singură nu este suficientă pentru încuviințarea schimbării prenumelui și în această materie trebuind să prevaleze interesul superior al copilului.,

²⁹ Art. 473 alin. (3) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil,

³⁰ Art. 2 alin. (1) din OG nr. 41/2003 prevede că numele de familie „se schimbă de drept prin modificarea intervenită în statutul civil al persoanei fizice, în condițiile prevăzute de lege”,

³¹ Potrivit Art. 37 și 38 din Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă procedura administrativă este următoarea: „art. 37 (1) În situația în care, ulterior înregistrării nașterii, au fost identificați părinții ori copilul este recunoscut de mamă, S.P.C.L.E.P. sau, după caz, ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale unde a fost înregistrată nașterea copilului găsit/părăsit de mama în maternitate solicită instanței judecătorești anularea actului de naștere. (2) După anularea actului, se face o nouă înregistrare la S.P.C.L.E.P. sau, după caz, la primăria din cadrul unității administrativ-teritoriale unde s-a născut copilul; dacă mama copilului declară că a fost înregistrată nașterea și dovedește acest fapt, nu se mai întocmește un nou act de naștere. art. 38 (1) Când mama declară că este căsătorită, dar nu poate prezenta certificatul de căsătorie, dă o declarație scrisă în acest sens, iar înregistrarea nașterii se face numai după ce personalul cu atribuții de stare civilă din cadrul S.P.C.L.E.P. sau ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei competente a stabilit datele referitoare la soț, prin solicitarea unui extras de pe actul de căsătorie și din

În ipoteza stabilirii filiației copilului din afara căsătoriei și față de al doilea părinte apar probleme juridice, de regulă atunci când filiația copilului din afara căsătorie se stabilește ulterior față de tată, deoarece potrivit cutumei românești, copilul poartă numele tatălui. În toate situațiile analizate schimbarea stării civile a copilului se produce cu efect retroactiv, dar modificarea numelui său de familie va produce efecte numai pentru viitor.

Analizând modificarea numelui de familie determinată de instituția adopției, o situație aparte apare deși rar, atunci când persoana adoptată este căsătorită și poartă un nume comun cu celălalt soț, situație reglementată de art. 473 alin. (4) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil: *"În cazul adopției unei persoane căsătorite care poartă un nume comun cu celălalt soț, soțul adoptat poate lua numele adoptatorului, cu consimțământul celuilalt soț, dat în fața instanței care încuviințează adopția."*

În literatura de specialitate s-a exprimat și opinia conform căreia atunci când, la momentul adopției, cel adoptat este căsătorit și poartă un nume comun cu cel al soțului său, el va păstra și după adopție numele comun, urmând ca, în eventualitatea desfacerii căsătoriei prin divorț soțul adoptat să nu revină la numele pe care l-a purtat anterior încheierii căsătoriei, ci să poarte în viitor numele ce trebuia să-l dobândească prin afectul adopției³².

Considerăm că această ipoteză nu exclude posibilitatea ca soțul adoptat să-și modifice numele de familie comun în timpul căsătoriei, ca efect al adopției, dacă obține consimțământul celuilalt soț.

Analizând modificarea numelui de familie determinată de căsătorie³³, art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 41/2003 prevede că numele de familie *"se schimbă de drept prin modificarea intervenită în statutul civil al persoanei fizice, în condițiile prevăzute de lege"*.

verificările în R.N.E.P. (2) Dacă mama declară că nu este căsătorită, în urma verificărilor prevăzute la alin. (1), copilul se înregistrează cu numele de familie al mamei, iar rubricile referitoare la "tată" nu se completează."

³² M. N. Costin, M.C. Costin, *op. cit.*, pag. 103,

³³ Al Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, *op. cit.*, pag. 39-41,

Așa cum am arătat deja, în fapt, nu se poate vorbi despre schimbarea numelui de familie, ci de modificarea numelui de familie. Chiar dacă schimbarea și modificarea au același efect, și anume înlocuirea numelui de familie, cauzele care determină această înlocuire diferă.

Potrivit noilor prevederi legale (art. 282 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil), se menține interdicția pentru luarea unui alt nume de familie total străin ca nume comun în timpul căsătoriei, dar ca noutate, se permite păstrarea de către un soț a numelui de familie purtat anterior căsătoriei, iar celuilalt soț purtarea ca nume de familie numele lor reunite.

Înțelegerea soților cu privire la numele de familie pe care-l vor purta în timpul căsătoriei este irevocabilă, dar, acest lucru nu exclude posibilitatea schimbării numelui de familie de către unul sau de către ambii soți pe cale administrativă, caz în care este totdeauna necesar consimțământul celuilalt soț (art. 311 alin. (2) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil).

În cazul desfacerii căsătoriei reglementare legală actuală dată de art. 383 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil³⁴, care preia aproape identic prevederile fostului art. 40 C. fam.

Noua reglementare, lasă la libera alegere a soților, la fel ca în cazul alegerii numelui ce va fi purtat în timpul căsătoriei și respectând principiul simetriei, numele pe care-l vor purta după desfacerea căsătoriei, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei - indiferent dacă acesta este numele comun al unuia dintre ei, purtat în timpul căsătoriei sau un soț poartă numele anterior încheierii căsătoriei, iar celălalt soț a luat numele lor reunite ori ambii soți au luat numele lor reunite.

Hotărârea de divorț trebuie să conțină expres mențiunea cu privire la înțelegerea foștilor soți referitoare la numele pe care îl vor purta după desfacerea căsătoriei.

³⁴ „(1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. Instanța ia act de această înțelegere prin hotărârea de divorț (3) Dacă nu a intervenit o înțelegere sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foștii soți poartă numele dinaintea căsătoriei.”

În literatura de specialitate s-a dezbătut, foarte intens posibilitatea ca fostul soț, care după desfacerea căsătoriei poartă ca nume de familie numele celui alt soț purtat ca nume comun în timpul căsătoriei sau numele lor reunite să consimtă ca, într-o nouă căsătorie, acest nume să devină comun cu cel al noului soț. Discuția devine și mai interesantă dacă se dorește ca în timpul noii căsătorii să fie purtat un nume de familie deja format din reunirea altor două nume de familie reunit cu numele de familie al noului soț.

Astfel, într-o opinie, s-a susținut că acest lucru nu poate fi posibil deoarece consimțământul fostului soț ori hotărârea instanței de divorț prin care se derogă de la regula revenirii foștilor soți la numele lor anterioare căsătoriei trebuie interpretate în mod strict ca orice excepție, pentru că se referă doar la păstrarea de către fosta soție a numelui comun purtat în timpul căsătoriei nu și la transmiterea acestui nume către o altă persoană cu care ea s-ar recăsători ulterior, acest lucru constituind o atingere nejustificată adusă dreptului la nume al soțului divorțat, care este un drept strict personal și netransmisibil, iar legiuitorul a voit ca numele comun să se folosească numai atâta timp cât durează căsătoria nu și după încetarea acesteia, când ar crea confuzie în privința stării lor civile, deoarece foștii soți nu mai au această calitate ci au devenit străini³⁵.

Potrivit opiniei contrare, adoptarea ca nume comun în noua căsătorie a numelui dobândit prin căsătoria anterioară și păstrat, în condițiile legii și după desfacerea prin divorț a acestei căsătorii este posibilă deoarece nu există o prevedere legală care să interzică exercitarea dreptului la nume în acest fel;

Personal susținem opinia conform căreia, de lege ferenda, legiuitorul român, după modelul celui francez, ar trebui să stabilească expres limitele exercitării dreptului la un astfel de nume de familie, astfel încât să nu existe posibilitatea ca acel nume să devină numele comun în noua căsătorie, împiedicându-se astfel, situația posibilă ca, în timpul noii căsătorii, să fie purtat

³⁵ O. Ungureanu, C. Jugastru, *op. cit.*, pag. 163-164,

un nume de familie deja format din reunirea altor două nume de familie reunit cu numele de familie al noului soț.

Nici în legislația anterioară, nici în cea actuală nu există o reglementare legală specială în materia numelui atunci când se produce încetarea căsătoriei prin moartea unuia dintre soți ori prin declararea judecătorească a morții.

Bazat pe practica judecătorească, în doctrină s-a susținut, pe de o parte că soțul supraviețuitor are dreptul să continue a purta numele dobândit prin încheierea căsătoriei, fără să fie obligat la aceasta. El are un drept de opțiune, între a purta în continuare numele de familie avut în timpul căsătoriei și reluarea purtării vechiul său nume³⁶.

Pe de altă parte, majoritatea doctrinei a exprimat opinia conform căreia soțul supraviețuitor are nu numai dreptul, ci și obligația de a purta numele avut în timpul căsătoriei, el neputând renunța la acest nume în favoarea numelui avut anterior încheierii căsătoriei³⁷.

Și în cazul încetării căsătoriei, în literatura de specialitate, în lipsa unei prevederi exprese s-a discutat intens asupra situației în care soțul supraviețuitor, care poartă numele de familie al soțului predecedat ori numele lor reunite și încheie o nouă căsătorie. poate, la încheierea noii căsătorii, să facă acest nume de familie comun cu noul soț sau îl va putea păstra în noua căsătorie numai ca nume propriu.

Și în această situație suntem de părere că, de lege ferenda, legiuitorul ar trebui să stabilească expres limitele exercitării dreptului la un astfel de nume de familie, astfel încât să nu existe posibilitatea ca acel nume să devină numele comun în noua căsătorie.

³⁶ Tr. Ionașcu coord., „*Persoana fizică în dreptul R.P.R.*”, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1963, pag. 122,

³⁷ A se vedea: C. Stătescu, *op. cit.*, pag. 126; D. Lupulescu, *op. cit.*, pag. 31-32; C. Bîrsan, Notă la decizia nr. 755 din 1968 a col. civ. al Trib. Suprem, în R.R.D. nr. 5 din 1969, pag. 145; Gh. Beleiu, *op. cit.*, 1982, pag. 238; E. Lupan, D. Popescu, *op. cit.*, pag. 111; D. Lupulescu, A.M. Lupulescu, *op. cit.*, pag. 53; I. Reghini, Ș. Diaconescu, „*Introducere în dreptul civil*”, ediția a II-a, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2008, pag. 302, ș.a.,